

РОЗВИТОК ОСВІТИ В ЧАС ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Актуальність проблеми. Глобалізація проявляється як неупереджений процес, який бере за зміст розширений взаємозв'язок і зв'язаність національних економік, національних політичних і соціальних систем, національних культур, а це кооперація людини і навколишнього середовища. Посилений розвиток інформаційно-комунікаційних технологій є основою виникнення усіх цих умов. Отже, глобалізація виступає як об'єктивний процес, який виникає за умови інформаційної революції. Оскільки введення інформаційних технологій в усі галузі діяльності людини змінює саму людину та її світорозуміння, то це в свою чергу стало наслідком перетворення освіти. Адже саме освіта в будь-які періоди розвитку суспільства була суттєвим осередком людської діяльності, утворювала нове покоління майбутнього глобалізованого суспільства. В наслідок інтенсивного розвитку людство вимагає зміни у сфері освітньої галузі. Розв'язок цієї проблеми, безсумнівно, не може стосуватися лише в межах однієї наукової дисципліни, бо глобалізаційні зрушення торкаються усіх ланок як суспільного життя, так і усіх галузей науки. Відбувається спроба здійснення філософської рефлексії особливостей розвитку освіти в епоху глобалізації та її здатності впливати на процеси глобалізації, формуючи нову освітню політику.

Мета дослідження. Розглянути причини трансформації освіти в контексті сучасних процесів глобалізації, виявити основні тенденції процесів освітньої трансформації.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

- розглянути розвиток високотехнологічних інформаційних мереж як основну умову формування інформаційного суспільства;

- з'ясувати основні причини трансформації освіти;

- охарактеризувати напрямки освітньої трансформації з огляду на ефекти та ризики, що їх супроводжують.

Виклад матеріалу. Різні сучасні метаморфози в Україні окреслюються за допомогою термінів «трансформація» і «глобалізація». Разом ці поняття формують специфічну аналітичну «матрицю» сучасних цивілізаційних перетворень і мають своє смислове навантаження. Під трансформацією розуміють «істотну структурну переробку систем, яка перетворює шляхом зміни зв'язків, відносин, опосередкувань... організацію і функції вихідного формоутворення. Трансформація є типовим перехідним процесом... соціальної еволюції». На думку С. Кримського, цей процес передбачає прагнення поєднати старі й нові форми. Це - багатоваріантний шлях, який не виключає можливості зворотного руху. При цьому, зворотний рух не обов'язково стає негативним. Трансформації можуть бути поступальними чи зворотними, системними чи безсистемними. Поняття ж «керованої трансформації», яке означає «реформування постсоціалістичного суспільства в напрямі західноєвропейської парадигми розвитку», дуже близьке до розуміння модернізації [3].

Основою для трансформації класичної системи освіти стали глобалізаційні процеси. Причини, які зумовили перетворення освіти – це цивілізаційні зміни, що творяться еволюційним розвитком людства. Є. Тоффлер наголошує, що інформація набуває найбільшої цінності, ніж коли-небудь, як «важлива сировина цивілізації Третьої хвилі», і нова цивілізація перебудує систему освіти та наукових досліджень [1].

Усвідомити усі зміни освіти нерально поза контекстом трансформаційних процесів економіки, суспільства, держави, що виникли внаслідок глобалізації. Освіта з часом перетворюється на визначальний фактор розвитку людства. Інтенсивність здобуття і використання знань відбувається під впливом глобалізаційних процесів на виробництво, що стає ще далі високотехнологічним та наукомістким [1].

Відставання засобів навчання і педагогічних технологій від усвідомлення цінностей і мети освіти, призводить до втрати найважливішої випереджаючої, прогностичної функції. Отже, зникає можливість впливати на суспільні ідеали, вести активну перетворюючу роботу з їх покращення. Наявність цих умов необхідна, бо йдеться про виживання людства. Моральні й духовні цінності суспільства витиснули на край споживацькі цінності світу приватного підприємництва і ринкової конкуренції [2].

Зміни в освіті відбувалися під впливом соціально-економічних трансформацій в період глобалізації. Вони сприяють формуванню нових умов світового ринку праці і встановлюють бажання суспільства щодо освітніх послуг. В цей період освітня діяльність спрямована на створення корисних для суспільства інноваційних продуктів. Матеріальні ресурси відходять у минуле, бо саме знання, інтелект, інформація стали найважливішими продуктами на світовому економічному ринку. Саме матеріалом глобалізації є формування відкритого освітнього простору. В Білій книзі національної освіти України зазначається, що відображенням складних і суперечливих процесів глобалізації у сфері освіти є активне формування інноваційних утворень: «світовий освітній простір», «європейський освітній простір», «світові освітні мережі». Це явище, безперечно, впливає на розвиток освіти. [1]

В епоху глобалізації роль інституту університету переосмислюється та стає важливим фактором у становленні загальноєвропейської вищої освіти та науки. З цього ми бачимо, що вищу освіту не сприймають як щось особливе чи унікальне, а більш приземлене, безпосереднє. Людина пошла перед необхідністю ефективного функціонування в умовах глобалізованого інформаційного суспільства, інформаційної насиченості життєвого середовища та підвищеної комунікативності життєдіяльності. Трансформація освіти посприяла стрімкому розвитку інформаційних технологій. Перетворення традиційної освітньої системи на інноваційну характеризувалося рисами відкритої освіти, забезпечуючи індивідуальну траєкторію самовдосконалення та самореалізації людини через навчання усього життя. Навчатися мають змогу всі, незалежно від віку чи статусу, завдяки використанню технологій дистанційного навчання [1].

Вдосконалюється інформаційно-комунікаційними технологіями і філософія освіти, яка заснована на спілкуванні суб'єктів освітньої діяльності «вчитель-учень». Завдяки цьому освіта стає «відкритою системою». Отримати знання можна з будь-яких джерел, а вчителі не є вже єдиними джерелами інформації. Швидкий розвиток відкритої та дистанційної освіти робить освітні послуги стандартизованими та конкурентоздатними, доступними та якісними. З'являється нова освітня модель як інформаційно-комунікативна система з мережевою структурою. На сучасному етапі глобалізації технології дистанційного навчання активно впроваджуються в навчально-виховний процес вищих навчальних закладів, установ післядипломної освіти і є стратегічним напрямком у реформуванні освіти [1].

Висновок: Освіта в сучасному світі стала найважливішим фактором глобалізації. Формується глобальна освітня модель, яку можна сприймати як критерій глобалізації. Глобалізація освіти відображається в процесі пристосування системи навчання та виховання до запитів світової ринкової економіки, спрямування на вирішення викликів глобалізованого сучасного світу. Глобалізація – це універсалізація навчального планування, що здійснюється за рахунок попиту певного типу фахівця на глобальних ринках праці.

Зміни в освіті безпосередньо стосуються проблем становлення та розвитку особистості, яка в майбутньому сама вирішуватиме цінності нового суспільства. Нам потрібно відповісти насамперед на два питання: що ми хочемо отримати в процесі навчання і що ми можемо дати в результаті навчання. Прогнозування тенденцій у сфері освіти сприятиме

подоланню можливих ризиків при переході від традиційної системи освіти до моделі глобальної освіти. Розуміння причин, тенденцій та перспектив світових освітніх трансформацій дасть можливість вибудувати освітню стратегію, зорієнтовану на активну позицію України в розвитку освіти в якісно нових умовах.

Література

1. Коляда І. Г. Особливості трансформації освіти в епоху глобалізації / І. Г. Коляда // Грані. 2017. Т. 20, № 8. С. 37-42. URL: [file:///C:/Users/admin/Downloads/Grani_2017_20_8_8%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/admin/Downloads/Grani_2017_20_8_8%20(2).pdf)
2. Polischuk, N. (2018). Особливості трансформації освіти й духовності в епоху глобалізації та космізації. Грані, 21(8), 103-111. URL: <file:///C:/Users/admin/Downloads/1223-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-2320-1-10-20180918.pdf>
3. Поняття «трансформація» як інструмент аналізу соціальних змін / Український науковий журнал «Освіта регіону». 2010. URL: social-science.com.ua Номер журналу: №4 2010
4. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Національно-культурна ідентичність як маркер модернізації українського суспільства. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=SR7e1DcAAAAJ&view_op=list_works
5. Етична культура управління: історико-філософський аналіз // Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної нації. Тернопіль: Економічна думка, 2012. – С.111-118. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=SR7e1DcAAAAJ&view_op=list_work
6. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: моногр. / Авт. кол.: О. М. Рудакевич (керівник) та ін. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 268 с.
7. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.